

POSUDEK OPONENTA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

AUTORKA PRÁCE: Štěpánka Soukupová

NÁZEV PRÁCE: Sokratova metoda dialogu jako nástroj kognitivně-behaviorální terapie v kontextu úzkostných poruch

STUDIJNÍ PROGRAM: Společenské vědy se zaměřením na vzdělávání

AUTOR POSUDKU: Mgr. et Mgr. Michal Rigel, Ph.D.

SHRNUTÍ A HODNOCENÍ OBSAHOVÉ STRÁNKY PRÁCE

Autorka bakalářské práce si vybrala zajímavé a originální téma, které svým zaměřením sahá do několika disciplín: kromě filozofie je to zejména psychologie a psychiatrie. Práce je to v mnoha ohledech velice povedená, přehledně představuje téma a korektně se drží sledování stanovených cílů. Zároveň se slušně vypořádává i s možnými námitkami na propojení Sokratovy metody dialogu a kognitivně-behaviorální terapie, obhajuje její a relevantně argumentuje v jeho prospěch.

Kromě toho nicméně text vykazuje i některé nedostatky, na které bych rád v roli oponenta upozornil.

Ve svěžím, leč poněkud příliš stručném *Úvodu* (necelá jedna strana) nenajdeme některé základní komponenty, které by mohly být jeho součástí: chybí motivace k výběru tématu nebo zhodnocení aktuálnosti a relevance (neboli proč právě toto téma a proč je důležité se jím dnes zabývat?). Také chybí evaluace literatury, nedozvídáme se nic o dosavadním výzkumu ani o publikačním pokrytí u nás či v zahraničí a nenajdeme zde souhrn klíčových zdrojů, na kterých je práce vystavěna.

Autorka v *Úvodu* nepředstavuje jednotlivé kapitoly ani nevysvětluje zvolenou strukturu práce, ale naštěstí nás aspoň seznamuje s tím hlavním – s jednotlivými cíli. Zavazuje se k tomu, představit Sokratovu metodu dialogu (a zkoumat terapeutický účinek jeho myšlenek a postupů). Především jí jde ale o to „...ukázat, jak se tato metoda používá dnes a jaký je její přínos v dnešní psychoterapii a terapeutické praxi, konkrétně při léčbě úzkostných poruch.“ (s. 1). Pro pořádek doplňuji, že autorka tamtéž o metodě otevřeně tvrdí, že má potenciál k léčbě úzkostných poruch a práci bere jako příležitost to prokázat. I přes toto pozitivní naladění ale věc neadoruje

bezhlavě, vždy se snaží věcně a realisticky vyzdvihovat přednosti tam, kde je vidí a kde je schopna vše doložit.

Ale ještě naposledy zpět k *Úvodu*: z četby celého textu jsem nabyl přesvědčení, že autorka přesně ví, jaký má být význam a přínos jejího díla, má přehled o zdrojích k tématu a neměla by problém představit hlavní segmenty práce a obhájit existenci a posloupnost jednotlivých kapitol, takže jediné, co ji lze skutečně vytknout je, že to zkrátka neučinila. Aby byla má pozice ještě jasnější: nerozporuji potenciální přínos zpracování tématu, nekritizuji výběr, rozsah a styl práce se zdroji ani se nepřu o to, že by obsah kapitol neměl vnitřní logiku a koherenci a nedovedl autorku k zodpovězení hlavní výzkumné otázky. Pouze tvrdím, že nic z toho není explicitně uvedeno tam, kde by to čtenáři a čtenářky mohli legitimně očekávat (a nemyslím, že jde čistě o formální nedostatek, protože úvod práce má přece jenom svoji funkci a svůj smysl).

Podobně krátký a nedostatečně propracovaný je i *Závěr* práce (pouhá polovina jedné strany, s. 39). Jedná se o opis ideového záměru, čteme, o co autorce v práci šlo, což už v těch základních parametrech, které *Závěr* nabízí, víme od samého začátku. Dochází sice k základní reflexi cílů a slabin výzkumu, ale výsledky zde jinak nejsou podrobněji rozebrány ani není vyzdvihnuto to, co bychom měli považovat za nejvíce podstatné. Zjištění, kterých bylo dosaženo, se dále nijak specificky neinterpretují, neanalyzují ani nehodnotí. Autorka by v ideálním případě měla čtenářům a čtenářkám vysvětlit, co její výsledky znamenají v kontextu současného poznání v dané oblasti a vyjádřit se, jestli odpovídají tomu, k čemu dospívají další práce na podobná témata. A pokud tomu tak není, pak vyhodnotit proč a navrhnout, jakým směrem by mohl pokračovat další výzkum.

Opakuji, že práce sama o sobě má co nabídnout a bylo by možné její výsledky výše zmíněným způsobem prezentovat a okomentovat. Domnívám se navíc, že autorka by to dokázala dovedně udělat, ale z nějaké důvodu se rozhodla toto úsilí nevyvinout a považovat toto kratičké resumé za dostatečné.

K tomu pouze doplňuji, že jsem si pochopitelně vědom stupně odbornosti, na kterém se nacházíme. Jde pouze o bakalářskou práci, a tudíž ani nelze očekávat dosažení ideálu akademického řemesla. Mé komentáře tak není třeba chápat nijak fatálně, naopak je míním jako konstruktivní doporučení do budoucna.

HODNOCENÍ FORMÁLNÍ STRÁNKY PRÁCE

Práce je po formální stránce v pořádku. Nemám žádné skutečně podstatné připomínky, pouze upozorňuji na drobnosti: v seznamu zdrojů mají někteří autoři po příjmení celé křestní jméno,

zatímco v jiných případech následuje po příjmení pouze první písmeno křestního jména; to by mělo být sjednoceno. Dále osobně navrhuji, aby rozsah stran byl doprovázen *pomlčkou* a nikoli *spojovníkem*. Za překlep či jiný druh šotka považuji i fakticky nepřesné tvrzení (s. 12), že Sokrates žil ve 4. stol. př. n. l. (ano, umírá sice roku 399 př. n. l., ale jeho celý život jinak spadá do 5. stol. př. n. l.) nebo monoteismus evokující tvrzení, že Sokrata „posadil na athénskou obec bůh“ (s. 19). Tyto a další malé omyly, které zde již hnidopišsky nevypisují, text samozřejmě nedevalvují, což platí i o gramatice, která je obecně na solidní úrovni. Narazit lze pouze na drobnější chyby (např. „Sokratovský dialog/rozhovor“ místo „sokratovský dialog/rozhovor“ (s. 11, 28, 29) či „standartní“ místo „standardní“ (s. 16) nebo opakovaně tzv. přivlastňování podmětu: „jeho žáků“ místo „svých žáků“ (s. 12), „mé bakalářské práce“ místo „své bakalářské práce“ (s. 15) aj.

Pokud jde o „abstrakt“ jako žánr sui generis, upozorňuji, že je identický se „zadáním práce“, což není úplně ideální. Abstrakt by oproti zadání práce mohl být trochu podrobnější a nastínit použitou metodologii či zejm. závěr a hlavní výstupy práce. To zde chybí.

Naopak silnou stránkou práce je nepochybně styl, text je psán velmi vyspělým jazykem, plně odpovídajícím standardu odborných prací.

HODNOCENÍ PRÁCE SE ZDROJI

V oblasti tohoto specifického tématu nejsem expertem a nedokážu úplně fundovaně posoudit, jestli nějaký z důležitých textů nechybí, ale pohledem do seznamu zdrojů vidím pro účely bakalářské práce dostatečně rozsáhlý a rozumný mix československých knižních a časopiseckých výstupů se zahraniční cizojazyčnou literaturou. S ohledem na řešenou problematiku lze nalézt texty z oblasti filozofie (těch je nejvíce) i psychologie nebo díla určená pro lékařskou veřejnost. Se zdroji se obecně pracuje účelně a vyspěle.

Pokud mám cokoliv vytknout, je to výběr a využití ne úplně aktuálních a současných zdrojů. Pravda je taková, že napříč seznamem jich je k nalezení opravdu mnoho staršího data, přičemž nejde pouze o starší renomované studie o antické filozofii. Mnohdy na nich stojí i konkrétní faktická tvrzení o dnešku, viz např. informace, že na léčbu úzkostných poruch má jít až třetina prostředků psychiatrické péče (s. 9), která je prezentována, jako kdyby tomu bylo nyní, přestože je převzata ze zdroje, který je minimálně 20 let starý. Čtenáři a čtenářky potom mají nutně pochybnosti a mohou se přirozeně ptát, jestli to stále platí.

Kromě textů staršího data se můžeme setkat i s literaturou, která je spíše popularizační než rigorózní a striktně odborná (např. *Příběhy starší řecké filozofie* – L. Crescenzo). Míra zapojení

těchto zdrojů není zbytnělá, ale přesto do budoucna platí, že si jejich využití při tvorbě akademických textů musí autorka hlídat.

OTÁZKY K DISKUSI PŘI OBHAJOBĚ

- 1) Text opakovaně pracuje s termínem „duše“, aniž by jej exaktně definoval (ač něco lze nalézt v podkapitole 4.1.). Ve světě filozofie jde o vlivný, ale i velmi problematický koncept. Mohla by autorka v rámci obhajoby provést stručnou reflexi pojmu v dějinách filozofie a zmínit, v jakém konkrétním významu s ním pracovala ona sama?
- 2) Kognitivně-behaviorální terapie je silně empiricky podložena. Pokud jsem ale četl správně, nevšiml jsem si v práci žádných informací o tom, že by se i Sokratova metoda dialogu jako terapeutický nástroj opírala o podobně robustní empirická data. Existují nějaké rozsáhlejší studie nebo klinické zkoušky, které by efektivitu prokázovaly?

VÝSLEDNÉ HODNOCENÍ PRÁCE

Přestože jsem se v oponentském posudku zaměřil spíše na body možné kritiky a polemické poznámky, rozhodně by nemělo zapadnout, že text má svoji nepopiratelnou kvalitu, má originální téma s aplikačním přesahem, je dobře strukturovaný a na malém prostoru dokáže být i dostatečně informativní. Autorka pečlivě sleduje vytyčený cíl a je schopna nacházet a prezentovat argumenty ve prospěch tvrzení, které se snaží obhájit. Kromě toho je text napsaný velmi vyspělým jazykem, jímž se autorka již ve své akademické prvotině přesně trefila do žánru odborného textu. Autorka má určitě talent a bude zajímavé sledovat její rozvoj v dalších letech studia. Otázka je: kde to bude?

Práci k obhajobě

Doporučuji

Navrhuji celkové hodnocení

A

V Hradci Králové 8. 6. 2024

PODPIS: